

Ο Κυβερνήτης της Ελλάδος Ιωάννης Καποδίστριας

«Άλλά παρ' όλα τὰ ἐλαττώματά του ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ὅπουδήποτε εὔρον νὰ ὑπάρχει οἰονδήποτε ἴδρυμα πρὸς ὄφελος τῆς χώρας, ἐάν ἠρώτουν ποιὸς ἦτο ὁ ἰδρυτής, ἢ ἀπάντησις ἦτο πάντοτε: ὁ Καποδίστριας». **Ὁ Ἄγγλος περιηγητής Francis Herve.**

Τὴν 3^η Ἀπρ. 1827, ἡ Εθνοσυνέλευση τῆς Τροιζήνος ἐξέλεξε ομόφωνα τὸν Ἰωάν-νη Καποδίστρια πρῶτο κυβερνήτη τῆς Ελλάδος. Τὴν 6^η Ἰανουαρίου 1828, ὁ Καποδίστριας ἐπιβαίνων τοῦ βρετανικοῦ πολεμικοῦ «Warspite»,¹ τὸ ὁποῖο συνόδευαν ἓνα γαλλικὸ καὶ ἓνα ρωσικὸ πολεμικὸ, ἀφίχθηκε στὸ Ναύπλιο. Ἡ ἐπίσημη υποδοχὴ τοῦ πραγματοποιήθηκε στὴν Αἴγινα, στὴν προσωρινή ἐδρα τῆς κυβερνήσεως, ἐν μέσῳ τῶν θερμῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαοῦ, ὁποῖος ἐβλεπε στὸ πρόσωπό του τὸν Μεσσία.

Ἡ Ἑλλάς Παραπαίουσα.

Οἱ ὑπουργοὶ σχετικὰ με τὴν ἐπικρατούσα κατάσταση ἀνέφεραν στὸν Καποδίστρια τὰ ἐξῆς:

α. **Ὁ Ἀναστάσιος Λόντος** τῶν Εσωτερικῶν: Ὁ ἐλεγχὸς τῆς κυβερνήσεως ἀσκεῖται μόνον ἐπὶ τῶν περιοχῶν τῆς Αἴγινας, τοῦ Πόρου, τῆς Σαλαμίνας, τῆς Ἐλευσίνας καὶ τῶν Μεγάρων. Ἡ λοιπὴ χώρα εἶναι ὑπὸ τὸν ἐλεγχὸ τοῦ Ἰμπραήμ καὶ τοῦ Κιουταχή, ἐνῶ σε πολλὰ ἀπὸ τὰ νησιὰ κυριαρχοῦν οἱ πειρατές.

β. **Ὁ Παναγιώτης Λιδωρίκης** τῶν Οικονομικῶν: Ὅχι μόνον χρήματα δὲν ὑπάρχουν στὸ ταμεῖο, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει καν ταμεῖο. Δὲν ἔχουμε οὔτε τὰ χρήματα γιὰ νὰ πληρώσουμε τὶς ἐπισκευές που ἐγίναν στὴν οἰκία σας.

γ. **Ὁ Ἀλέξανδρος Βλαχόπουλος** τῶν Στρατιωτικῶν: Δὲν ἔχουμε στρατό, οὔτε πολεμοφόδια, διότι τὸ Ναύπλιο καὶ οἱ ἀποθήκες βρίσκονται ὑπὸ τὸν ἐλεγχὸ τοῦ Θεόδωρου Γρίβα.²

δ. **Ὁ Γεώργιος Γλαράκης** τῶν Ναυτικῶν: Τὰ μόνον ἀξιόμαχα πολεμικὰ πλοῖα, ἡ φρεγάτα «Ἑλλάς» καὶ ἡ κορβέτα «Υδρα», βρίσκονται στὸν Πόρο, χωρὶς ὅμως τὸν ἀναγκαῖο ἐξοπλισμὸ γιὰ πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις.

¹ Τρικάρτο πολεμικὸ πλοῖο, ἐξοπλισμένον με 74 πυροβόλα σε δύο καταστρώματα.

² Γνωστός καὶ ὡς Θεοδωράκης Γρίβας (1794-1862), Ἕλληνας ἀγωνιστὴς τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1821, στρατηγός καὶ πολιτικός, ἀνυπότακτος χαρακτήρας καὶ ἐκρηκτικὸς ταπεραμέντος.

ε. **Ο Μιχαήλ Σούτσος** της Δικαιοσύνης: Δεν υφίστανται ούτε δικαστήρια, ούτε δικασταί.

Οι Όροι του Καποδίστρια.

Η κατάσταση την οποία βίωνε η Ελλάδα απαιτούσε μία ισχυρή και αποτελεσματική διοίκηση. Ο Καποδίστριας δεν εννοούσε να κυβερνήσει ελεγχόμενος από την Εθνοσυνέλευση. Όταν ο πρόεδρος της βουλής Νικόλαος Ρενιέρης του ζήτησε να ορκισθεί ότι θα διαφυλάττει το σύνταγμα, απευθυνόμενος στους βουλευτές είπε: «Δεν είναι δυνατό, αδελφοί, να ορκισθώ τον όρκον του συντάγματος, διότι δεν δύναμαι να σας υποσχεθώ να φυλάξω ότι δεν έχετε και δεν με παραδίδετε. Πλην σας υπόσχομαι να προσπαθήσω δια την ανεξαρτησία της Ελλάδος όσον δύναμαι». Ο Καποδίστριας ζήτησε να σχηματίσει ολιγομελή προσωρινή κυβέρνηση, την οποία θα έλεγχε απόλυτα και κατέληξε, ότι σε περίπτωση που δεν συμφωνούσε η Εθνοσυνέλευση, θα επέστρεφε στην Ελβετία. Οι βουλευτές ευρεθέντες προ των επιλογών, της τηρήσεως του συντάγματος ή της σωτηρίας της πατρίδος, επέλεξαν τη δεύτερη, διότι άνευ πατρίδος «τὸ πᾶν ἀπόλλυται».

Η Πρόκληση.

Η βουλή ονόμασε την Προσωρινή Διοίκηση της Επικρατείας «Πανελλήνιον». Ο Καποδίστριας διόρισε τον Σπυρίδωνα Τρικούπη Γραμματέα της Επικρατείας (Πρωθυπουργό) και τους Γεώργιο Κουντουριώτη, Ανδρέα Ζαΐμη και Πέτρο Μαυρομιχάλη Πρόβουλους (Υπουργούς), στα υπουργεία της Οικονομίας, Εξωτερικών και Πολεμικών αντίστοιχα. Ο Κυβερνήτης ανελάμβανε τα ηνία του κράτους με απεριόριστα δικαιώματα επί παντός τομέως της εξουσίας, αλλά αιρετός, κατόπιν εντολής της βουλής, η χρονική διάρκεια της οποίας δεν είχε καθορισθεί. Ο Καποδίστριας καθόρισε ως κύριους στόχους της διακυβερνήσεως του:

- α. Να καταστήσει δυνατή την υλοποίηση της Συνθήκης του Λονδίνου της 6^{ης} Ιουλίου του 1827.³
- β. Να επιτύχει την απομάκρυνση του Ιμπραήμ από την Πελοπόννησο.

³ Το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ρωσία και η Γαλλία (Μεγάλες Δυνάμεις) πρότειναν στον Σουλτάνο Μαχμούτ Β΄ την παραχώρηση ανεξαρτησίας στους Έλληνες. Η άρνησή του οδήγησε στην ναυμαχία του Ναυαρίνου.

- γ. Να απελευθερώσει την Στερεά Ελλάδα, προκειμένου να περιληφθεί στην επικράτεια του νέου κράτους.
- δ. Να δημιουργήσει τις δομές λειτουργίας ενός αποτελεσματικού και ευνομούμενου κράτους.
- ε. Να σταματήσει την αυθαιρεσία των ισχυρών.
- στ. Να πατάξει την πειρατεία και την ληστεία.

Έργα και Ημέρες.

Ο Καποδίστριας κατά την διάρκεια της θητείας του εξέδωσε πλέον των 3.000 διαταγμάτων σχετικών με την οργάνωση της χώρας. Εργάζονταν συνεχώς, δεν ελάμβανε κανένα μισθό, δεν περιστοιχίζονταν από σώματα οπλοφόρων, παραχώρησε την προσωπική του

Ο Κυβερνήτης της Ελλάδος Ι. Καποδίστριας.

περιουσία στο κράτος και διήγαγε βίο ασκητικό. Προσπαθούσε να γίνει αποδεκτός από τον λαό δίνοντας το παράδειγμα και χρησιμοποιώντας την δύναμη του ορθού λόγου. Θεωρούσε τον πολιτικό κόσμο της Ελλάδος ως ολιγαρχία προερχομένη από γαιοκτήμονες και πλοιοκτήτες, η οποία αποκόμιζε τεράστιο πλούτο και καταδίκαιζε τον λαό στην υποτέλεια και την εξαθλίωση. Αναμφισβήτητα υπήρξε αυταρχικός στην διακυβέρνηση του, λόγω χαρακ-

τήρος και της αισθήσεως υπεροχής αποτέλεσμα της ευφυίας του, των γνώσεων του και της εμπειρίας του στα ευρωπαϊκά ανακτοβούλια. Η δεσποτική του συμπεριφορά ενισχύθηκε και εξαιτίας του τρόπου που αντιμετωπίστηκε από όλους όσους ήθελαν να διατηρήσουν προνόμια τα οποία τους είχαν παραχωρηθεί από τον Οθωμανό δυνάστη. Αυτοί που απαιτούσαν δημοκρατική διοίκηση από τον Καποδίστρια, δεν αποδέχονταν για τους εαυτούς τους την ίση αντιμετώπισή τους από τον νόμο. Η μεγαλύτερη αντίδραση προήλθε από την Μάνη την Ύδρα και τις Σπέτσες, στις οποίες είχαν παραχωρηθεί δικαιώματα συλλογής φόρων και δασμών και επιπλέον για τα νησιά εκδόσεως ναυτιλιακών αδειών. Η πρώτη φορά που ο Καποδίστριας χαρακτηρίστηκε τύραννος, ήταν όταν απομόνωσε τις Σπέτσες και την Ύδρα, επιτυγχάνοντας την αποφυγή εξαπλώσεως της επιδημίας πανώλης που ενέσκηψε. Η

δυσαρέσκεια μετατράπηκε σε ανταρσία με τις οικογένειες των Μαυρομιχαλαίων, των Κουντουριωταίων και τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο να πρωταγωνιστούν. Τον Δεκέμβριο του 1831, ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης κήρυξε επανάσταση κατά του Καποδίστρια στο Λιμένι της Μάνης, ενώ την 1^η Αυγούστου 1831 ο Ανδρέας Μιαούλης ανατίναξε την φρεγάτα «Ελλάς» και την κορβέτα «Ερμής» στον Πόρο. Το πρωί της Κυριακής της 27^{ης} Σεπτεμβρίου 1831, ο Κωνσταντίνος και Γεώργιος Μαυρομιχάλης, αδελφός και υιός του Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη, δολοφόνησαν τον Καποδίστρια στην είσοδο του ναού του Αγίου Σπυρίδωνος στο Ναύπλιο. Ο σουλτάνος αναγνώρισε τελικά την δημιουργία ανεξάρτητου κράτους, 10 μήνες μετά την δολοφονία του, με την υπογραφή της Συνθήκης της Κωνσταντινουπόλεως την 21^η Ιουλίου 1832.

Η Ρίζα του Κακού.

Η κατανόηση των ιστορικών γεγονότων εξαρτάται άμεσα από την οπτική γωνία υπό την οποία εξετάζονται. Η αξιολόγηση του Καποδίστρια θα πρέπει να κριθεί από το έργο του για την ίδρυση βιώσιμου κράτους όσον αφορά την έκταση του και την δημιουργία σύγχρονων και αποτελεσματικών δομών όσον αφορά την λειτουργία του. Το δυστύχημα ήταν ότι ο Καποδίστριας και ο ελληνικός λαός ανήκαν σε διαφορετικούς κόσμους. Η μακροχρόνια παραμονή μας υπό ξένη κυριαρχία (Ρωμαίοι, Βενετοί, Φράγκοι, Καταλάνοι και Οθωμανοί), ενστάλαξε στο υποσυνείδητο μας έντονη δυσπιστία προς κάθε μορφή εξουσίας, υποτέλεια στους φορείς αυτής και μια διαρκή ανασφάλεια για την ζωή και την περιουσία μας. Το προσωπικό μας συμφέρον κατέληξε το μέτρο αξιολογήσεως των πάντων, κρυπτόμενο τις περισσότερες φορές πίσω από τα ευγενέστερα αισθήματα φιλοπατρίας και ανθρώπινων ιδεωδών. Το ένστικτο της αυτοσυντηρήσεως μάς οδηγεί σε μία ισοπεδωτική αντίληψη, θεωρώντας την υπεροχή ως αντιδημοκρατική ανισότητα και την αναγνώρισή της ως αντιδημοκρατική νοοτροπία, με αποτέλεσμα να μην παραδεχόμαστε κανένα καλύτερο από εμάς. Το σκεπτικό ότι όλοι είναι ίδιοι, μάς δίνει το άλλοθι να απορρίπτουμε ακόμη και τα σωστά, ενώ συγχρόνως υιοθετούμε αποφάσεις βλαπτικές για τα συμφέροντα μας. Αυτή είναι η αιτία που δεν μας επιτρέπει να υπερβούμε, μετά από μία δεκαετία, μια κρίση την

οποία αντιμετώπισαν με επιτυχία σε πολύ λιγότερο χρόνο, η Ισπανία, Πορτογαλία και η Ιρλανδία. Μία κυβέρνηση η οποία θα έθετε ως πρώτη της προτεραιότητα την εκπαίδευσή μας να ενεργούμε ως «καλοί και αγαθοί πολίτες», με την έννοια που τις απέδιδαν οι αρχαίοι μας πρόγονοι, θα προήγαγε την πατρίδα μας σ' ένα κράτος άξιο θαυμασμού και σεβασμού.

Αθήνα, 6 Ιουλίου 2018

Αντιστράτηγος ε.α. Ιωάννης Κρασσάς

Βιβλιογραφία

α. Σπύρου Β. Μαρκεζίνη, **Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος**, ΠΑΠΥΡΟΣ ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Α.Ε Αθήνα 1966.

β. Διονυσίου Α. Κόκκινου, **Η Ελληνική Επανάσταση**, Αθήνα 1974, Εκδοτικός Οίκος ΜΕΛΙΣΣΑ.

γ. **ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ**, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε., Αθήνα 1977.